

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

1 juli 2025

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Afspraken Rijnland WIS-projecten

Advies

1. Vast te stellen de brief aan Hoogheemraadschap Rijnland over hoe om te gaan met effecten van WIS-projecten (waterinfiltratiesystemen) op het watersysteem.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting over de brief aan Rijnland over hoe om te gaan met de effecten van WIS-projecten op het watersysteem.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies

Bijlagen

1. Brief aan Rijnland afspraken WIS-projecten (kenmerk PZH-2025-875596482)
2. Brief van Rijnland effecten WIS op watersysteem

1 Toelichting voor het College

Vernatting van veenbodems geldt als bewezen maatregel om bodemdaling tegen te gaan en CO₂-uitstoot uit veen te verminderen. Om de bodem te vernatten worden waterinfiltratiesystemen (WIS) aangelegd, eventueel in combinatie met verhogen van het slootpeil.

In Zuid-Holland wordt de aanleg van waterinfiltratiesystemen (WIS) voorbereid in vijf projecten. Hiervoor heeft de provincie de subsidieregeling 'waterinfiltratiesystemen en verduurzamingsmaatregelen', SRG 2.18. Beoogd initiatiefnemer voor de subsidieaanvragen zijn de agrarische collectieven. In de fasen tot subsidieaanvraag treedt soms de provincie op als initiatiefnemer, soms zijn dit andere partijen. De dekking van de projecten is deels afkomstig uit de Impulsgelden voor Bodemdaling veenweiden uit het Klimaatakkoord, en deels uit de Versnellingsgelden voor het ZH-PLG. De vijf projecten passen in het beschikbare budget, er zijn nog geen volgende projecten concreet in beeld.

De vijf projecten hebben een koploper- of pilotkarakter. De omvang en impact van de vijf projecten zijn nog relatief bescheiden ten opzichte van het totale areaal veenweiden en de totale CO₂-emissie uit veen. Daarnaast is de technische werking van WIS weliswaar aangetoond, maar is er nog beperkt ervaring bij betrokken partijen met de daadwerkelijke aanleg op landbouwpercelen. Er is bij de aanleg sprake van (beleids-)keuzes die nog niet allemaal in kaders zijn vastgelegd. Momenteel werkt de provincie met de waterschappen en andere provincies de kaders uit; parallel dus aan de realisatie van de vijf WIS-projecten.

WIS heeft, naast het tegengaan van bodemdaling, een aantal neveneffecten. WIS heeft bijvoorbeeld, ook wanneer het slootpeil niet wordt verhoogd, effect op het watersysteem voor wat betreft wateroverlast, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid.

Drie van de vijf projecten liggen in het beheersgebied van Hoogheemraadschap Rijnland. Rijnland heeft aandacht gevraagd voor de effecten op het watersysteem en voorstellen gedaan c.q. voorwaarden gesteld hoe hiermee om te gaan. Er hebben gesprekken plaatsgevonden tussen hoogheemraden Straathof en Schouffoer en gedeputeerden Weverling (eerder Baljeu) en Rijkaart. Rijnland heeft hun visie op het onderwerp in augustus bevestigd in een brief (bijlage bij dit voorstel).

In de bestuurlijke gesprekken zijn pragmatische afspraken gemaakt hoe om te gaan met het effect van WIS op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Voor wateroverlast geldt dat in 2 van de 3 projecten wordt voldaan aan de norm voor wateroverlast (omgevingswaarde).

De discussie over wateroverlast spitst zich nu toe op één peilvak in het project WIS-Zoeterwoude. Om voortgang te kunnen maken met dit project is het van belang om tot project specifieke kaders te komen. Met de aanleg van WIS wordt hier de norm voor wateroverlast overschreden. Rijnland stelt voor dat de provincie als bevoegd gezag een aangepaste, ruimere norm (gebiedsnorm) vaststelt. Rijnland zou dan een nieuwe, polder specifieke norm krijgen om aan te voldoen, en boeren zouden eventuele schade bij wateroverlast niet op het waterschap kunnen verhalen. Als de provincie een gebiedsnorm zou vaststellen zouden de boeren daarmee dus kunnen rekenen op minder bescherming tegen wateroverlast en schade kunnen claimen bij de provincie.

Met de voorgestelde brief is het voorstel dus om af te wijken van hetgeen Rijnland voorstelt. Argument om geen gebiedsnorm vast te stellen en om geen compensatie te bieden is ten eerste dat hiermee een voorschot zou worden genomen op de bredere beleidsuitwerking die momenteel nog in ontwikkeling is. De keuze hoe om te gaan met wateroverlast vraagt een brede afweging. Als de provincie vooruitlopend daarop in één project nu al een keuze zou maken, is nog niet te overzien wat daarvan de consequenties en de precedentwerking zouden zijn. Niet te overzien is bijvoorbeeld waarop men aanspraak kan maken op andere plekken of bij verder gaande maatregelen.

Tweede argument om af te wijken van het voorstel van Rijnland is dat de boeren baten hebben van de aanleg van WIS. Via de subsidieregeling betaalt de provincie de aanleg; de eigen bijdrage van de boer is 5 tot 10%. WIS draagt – op lange termijn – bij aan het behoud van de waarde van agrarische grond en meedoen aan aanleg draagt bij aan de license to operate van een bedrijf.

Consequentie van het standpunt dat de provincie hiermee inneemt is dat boeren en grondeigenaren het toegenomen risico op wateroverlast accepteren. Dit risico treft alle grondeigenaren in een peilvak, ook degenen die niet meedoen met het WIS-project. Eigenaren met laaggelegen percelen lopen meer risico dan eigenaren met hoge percelen. Om het waterschap te vrijwaren van claims in de toekomst zouden eigenaren een verklaring moeten tekenen dat zij het risico accepteren. Bij de deelnemers aan het WIS-project zou deze verklaring onderdeel kunnen zijn van de sowieso te ondertekenen deelnemersverklaring.

Het is nog niet bekend wat de bestuurlijke reactie van Rijnland op dit provinciale standpunt. Rijnland zou kunnen vinden dat de ondertekende verklaring van grondeigenaren nog onvoldoende vrijwaring biedt, of dat het risico op overlast teveel bij de grondeigenaren wordt gelegd.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 7 - Gezond en veilig Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

Voorgesteld besluit heeft geen juridische consequenties.

2 Voorafgaande besluitvorming

n.v.t.

3 Proces

Bij een project gericht op de aanleg van WIS hebben de volgende partijen een rol:

- De provincie staat aan de lat voor projecten om bodemdaling tegen te remmen, bekostigt de voorbereiding en via subsidie de aanleg, en is bevoegd gezag voor het eventueel aanpassen van de norm voor wateroverlast
- Hoogheemraadschap Rijnland heeft de taak voor beheer van het watersysteem en advisering hierover en moet het watersysteem zo inrichten dat wordt voldaan aan de norm voor wateroverlast.
- Boeren en grondeigenaren in de polders hebben de mogelijkheid om mee te doen aan het WIS-project, tekenen dan een deelnemersverklaring en betalen dan een eigen bijdrage van 5

tot 10%. De WIS wordt aangelegd op grond van de boeren. De boeren/grondeigenaren, ook de niet deelnemers, ondervinden een eventuele toename van wateroverlast.

- Agrarisch collectief De Groene Klaver is beoogd initiatiefnemer voor subsidieaanvraag en opdrachtgever voor de aanleg, en treedt daarmee op als penvoerder namens de deelnemende boeren.

Op basis van de kaders voor de nu lopende projecten maken boeren de afweging of zij willen meedoen, en of zij dus het risico op toegenomen wateroverlast accepteren. Met het voorgestelde besluit stelt GS dus kaders voor wateroverlast, specifiek voor deze projecten.

4 Participatie en rolname

De provincie is opdrachtgever voor WIS-project Zoeterwoude. Dit project bevindt zich momenteel in de planfase waarin wordt toegewerkt naar een subsidieaanvraag. Een adviesbureau voert de planfase uit voor de provincie. Dit bureau organiseert groepsbijeenkomsten en bilaterale contacten met de boeren en grondeigenaren. Aandachtspunt hierbij zijn de niet-deelnemers aan het WIS-project.

5 Communicatiestrategie

Boeren en grondeigenaren zijn direct belanghebbend en krijgen de mogelijkheid om deel te nemen aan het WIS-project. Zij krijgen tevens de gelegenheid om in te stemmen met het toegenomen risico op wateroverlast.

In overleg met de afdeling Communicatie zal een moment gekozen worden voor een nieuwsbericht over elk WIS-project, bijvoorbeeld op het moment van subsidiebeschikking of daadwerkelijke aanleg.